

Формування інформаційно-мережевої економіки

В умовах сучасної інфо-глобалізації, всебічного розвитку ІКТ, їх тотального проникнення в усі сфери життя людського суспільства, масштабного розгортання глобалізаційних процесів і залучення в них більшості країн світу відбувається трансформація світової і національних господарських систем.

Сучасну епоху можна назвати епохою поступової трансформації і переходу суспільства від традиційної індустріально-ринкової системи господарювання до нової високо організованої системи господарювання, основою якої є інформаційно-інноваційний спосіб виробництва нових наукових знань, інформаційних продуктів, сервісів і послуг. Інформаційно-мережева економіка являє собою глобальну електронно-мережеву, соціо-нейро-інформаційну економічну систему, що має інтегративну, складно організовану розподілену, багаторівневу структурно-функціональну організацію, інституційна матриця якої включає інтегративно-мережеві багаторівневі спільноти виробників, споживачів, посередників і управлінців, а також інститути планування, координації, регулювання та контролю, щоб забезпечити отримання різноманітних інформаційно-мережевих ефектів, реалізацію гіперконкурентних переваг і захист прав на нові інформаційно-мережеві об'єкти інтелектуально-мережеві власності.

Виникнення принципово нової сутності, мережевої економіки, визначає стратегію розвитку економічних агентів в умовах трансформаційних перетворень. У науковій літературі немає єдності поглядів щодо змісту мережевої економіки. Всі дослідники звертають увагу на посилення взаємозв'язку і взаємозалежності між економічними агентами в умовах стрімкого розвитку глобальної економіки і відзначають, що характерною рисою сучасного стану світової господарської системи є все більш активний прояв цілого ряду кардинальних взаємообумовлених напрямів її зміни.

Як відомо, цей цивілізаційний зсув викликаний сукупною дією трьох чинників – глобалізації, 5-ї науково-технічної революції і 3-ї революції в соціальних комунікаціях, пов'язаної з поширенням інтернет-технологій. Масові онлайн-контакти обнулили соціальні відстані, що призвело до різкого зростання динамізму середовища, рівня взаємозалежності гравців і ступеня непередбачуваності подій, тобто до ситуації, нерідко сприймається як «тиранія моменту». Адаптуючись до нових параметрів середовища, світ став прискорено рухатися в бік інформаційного суспільства, головною особливістю якого, згідно М. Кастельса, є не стільки домінування інформації, скільки мережева логіка її використання. Цією обставиною Кастельс підкреслював органічний зв'язок між новою технологічною парадигмою і формуванням мережевого укладу, коли в основу організації економіки і суспільства лягають мережеві інформаційні потоки, мережеві структури і мережеві взаємодії. Відповідно до цього передбаченням сучасна економіка спонтанно трансформується в мережеву систему і тим самим стає безперервно поточним простором потоків, знаходячи здатність безперервних оновлень.

У глобальній економіці «домінуючі сегменти і фірми, що представляють стратегічну основу будь-якої економіки, тісно пов'язані зі світовим ринком, і їхня доля залежить від того, наскільки успішно вони працюють на цьому ринку», – зазначає М. Кастельс. Глобальна економіка змінює стратегію поведінки економічних агентів на національному ринку, втягуючи їх в систему взаємодії з транснаціональним капіталом і транснаціональними акторами. Мережева економіка трансформує вертикальні ієрархічні суб'єкт-об'єктні економічні відносини, які характеризуються нееквівалентним обміном, в горизонтальні, мережеві суб'єкт-суб'єктні відносини. Ця обставина не виключає необхідності розробки «прикладних» теорій, відображають реальності і специфіку економік того чи іншого рівня, але приватні теорії не можуть замінити загальної системної теорії, а учені-теоретики вже не можуть ігнорувати появу глобального об'єкта дослідження в єдності з його внутрісистемними рівнями – економіками різних видів.

В процесі розвитку нового укладу і поширення інформаційно-мережевих технологій з'являються нові види мережевої діяльності і формуються принципово нові інноваційно-технологічні ніші і кластери: нано-технології; мережеві нейро-інтерфейси; наномолекулярне моделювання та конструювання біо-нано матеріалів і біо-нано механізмів з програмованими характеристиками; методи цільового матричного програмованого управління в умовах невизначеності; глобальні інформаційно-інтелектуальні системи. Всі вони являють собою інтегративно-мережеві кластери, характерні для інформаційно-мережевого укладу, що забезпечують реалізацію гіперконкурентних переваг глобальних інноваційних лідерів.

Отже, можемо висувати, що заснований на міждисциплінарній методології науковий напрям, присвячений дослідженню інформаційно-мережевої економіки з властивими їй хмарними інформаційно-мережевими ефектами, є новим магістральним напрямом розвитку світової науки в XXI ст. Нова інформаційно-мережева економіка відрізняється вищою формою організованості, яка перевершує не тільки ринково-конкурентну організацію, а й новітню віртуально-інформаційну.